

ก้าวข้ามวิกฤตโดยเลือกตั้งให้สุจริตเที่ยงธรรม*

พระธรรมโก JACKY (ประยูร ธรรมจิตโต), ศ.ดร., ราชบัณฑิต
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอเจริญพร ท่านอภิชาต สุขคานนท์ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ท่านคณะกรรมการ
ท่านเลขานุการ ท่านผู้บริหารและผู้มีเกียรติทุกท่าน

ในการจัดประชุมครบรอบ ๑๒ ปี ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. นั้น ถือว่าอยู่ในช่วงที่จะต้องทำงานกันมากขึ้นเพื่อให้การเลือกตั้งศักดิ์สิทธิ์ สามารถจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้วิกฤตของชาติ ตามหัวข้อที่กำหนดให้อาتمมาพุdwันนี้ ก็คือ “การก้าวข้ามวิกฤตโดยเลือกตั้งให้สูงตระหง่าน” ในที่นี้ มีคำว่า เที่ยงธรรม หมายถึง ความยุติธรรม

ยุติธรรม หมายความว่า เรื่องใดที่เป็นความขัดแย้งกัน เมื่อมากถึงจุดของการตัดสินที่ยุติธรรม มันต้องยุติคือหยุดจริงๆ การแพชญหน้าแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในบ้านเมืองจะต้องถึงจุดที่คู่กรณียอมรับ การตัดสินบางอย่าง และเมื่อยอมรับได้แล้วก็ย่ำความขัดแย้งได้

ในช่วงที่ผ่านมาเราถือว่าการเลือกตั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะบูตความแตกแยกด้วยการยอมรับว่าใครจะเข้ามาใช้อำนาจรัฐต้องชนะการเลือกตั้งก่อน แต่ถ้าไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง เพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ตามเห็นว่าการเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ติธรรม ความขัดแย้งก็เกิดขึ้นในบ้านเมือง

หน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งคือดำเนินการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ด้วยการรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิใช้เสียงกันมากขึ้น มากจนกระทั่งเกินขีดความสามารถของผู้ที่จะข้อเสียง ถ้าคนมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งจำนวนมาก ผลของการเลือกตั้งที่ออกมาจะสะท้อนถึงประชาคมของเสียงส่วนใหญ่ที่แท้จริง ซึ่งจะทำให้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศยอมรับผลการเลือกตั้ง วิกฤตในบ้านเมืองจะผ่านพ้นไป

เวลาที่เกิดวิกฤตในบ้านเมือง ซึ่งเราเรียกว่า Crisis นั้น มันเป็นภาวะที่อยู่ในขั้นล่อแหลม ต่ออันตราย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้คำนิยามวิกฤตว่าอยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ เมื่อมีคนไข้ที่มีอาการโคม่า แพทย์จะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ที่สังคมไทยวิกฤต เพราะกำลังอยู่ที่ทาง ส่องแพร่งให้เลือกว่าจะพัฒนาหรือหายใจ เมื่อมีรถที่เลี้ยวผิดก็ลงเหว ถ้าเลี้ยวถูกก็ปลอดภัย

* ป้ารุกค้านการสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๒ ปี แห่งการสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

วิกฤตหรือ crisis มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกแปลว่าตัดสินใจเลือก (choice) คำว่า crisis ก็คือ make a choice (ตัดสินใจเลือก) ถ้าประชาชนใช้สิทธิในการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งอย่างถูกต้องประเทศเราจะพ้นวิกฤต

การพูดถึงเรื่องนี้ในที่ประชุมนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรสหประชาชาติ เมื่ออาทิตย์ที่แล้วได้จัดวิสาขบูชาโลก ในช่วงที่เกิดวิกฤตเมื่อเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา เราไปใช้ที่ทำการสหประชาชาติที่กรุงเทพฯ จัดงานทางผู้บริหารของสหประชาชาติที่กรุงเทพฯ ได้พูดถึงวิธีการแก้วิกฤตทางการเมือง ไว้ว่า วิธีการหนึ่งก็คือ Holistic Approach หมายถึง วิธีการแก้ปัญหาแบบองค์รวม ไม่ใช่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถเป็นพระเอกขึ้nm้าขาวแก้ปัญหา เพราะเหตุเกิดของปัญหาเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ดังนั้น ทุกฝ่ายต้องมาช่วยกันแก้ปัญหา ไม่ใช่เป็นเรื่องของฝ่ายความมั่นคงเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่เป็นปัญหาเฉพาะนักการเมือง มันเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายจะต้องช่วยกันแก้ รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งนี้ด้วยต้องช่วยกันคนละไม้กันนะมือ

ตอนที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจที่เริ่มจากบ้านเมืองเรามีอ ๑๐ ปีที่แล้ว เราก็ผ่านวิกฤตนั้นมาได้ และเมื่อเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจล่าสุดที่เริ่มจากสหรัฐอเมริกา เราก็ผ่านมาได้อีก เศรษฐกิจปัจจุบันนี้ จึงเติบโตในทางบวกมากขึ้น แต่วิกฤตการณ์ทางการเมืองผ่านมาถึงบ้านเมืองเรแล้วยังไม่ผ่านไป นอกจากนี้ ยังมีวิกฤตสิ่งแวดล้อมที่เกิดภาวะโลกร้อนที่ชาวโลกไปประชุมกันที่โคเปนเฮเกนเมื่อปลายปีที่แล้ว วิกฤตเหล่านี้บางทีก็สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ วิกฤตหนึ่งนำไปสู่อีกวิกฤตหนึ่ง ดังที่วิกฤตทางการเมืองนำไปสู่วิกฤตทางเศรษฐกิจและวิกฤตสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน

เมื่อพูดถึงวิกฤตสิ่งแวดล้อมก็ทำให้นึกถึงว่า ประเทศไทยโฉดดีที่ตั้งอยู่ห่างจากขอบวงแหวนแปซิฟิก (Pacific ring) ซึ่งมีภูเขาไฟอยู่ติดกันล้อมรอบมหาสมุทรแปซิฟิก แผ่นดินไหวที่อินโดนีเซีย ใกล้บ้านเราเพราะเข้าตั้งอยู่ใกล้ในขอบวงแหวนแปซิฟิกซึ่งเป็นวงแหวนภูเขาไฟ (Ring of fire) แต่ประเทศไทยตั้งอยู่ห่างจากขอบวงแหวนแปซิฟิก ดังนั้น การลงทุนพัฒนาบ้านเมืองในบ้านเรารidge ไม่แพ้เท่าในญี่ปุ่น ได้หัวนและอินโดนีเซีย เพราะเราไม่ต้องสร้างอาคารราคาแพงเพื่อป้องกันแผ่นดินไหว ถ้าเราไปในประเทศขอบวงแหวนแปซิฟิกที่มีภัยพิบัติธรรมชาติมาก เข้าจะต้องลงทุนสร้างอาคารในราคาก่อสร้างก่อสร้างที่แพงกว่าเรามากยังน้อย ๕ เท่า เพื่อให้สิ่งปลูกสร้างแข็งแรงพอที่จะต้านแผ่นดินไหว โฉดดีที่เราลงทุนในการพัฒนาภูเขาไฟ เพราะเราไม่ต้องห่วงภัยธรรมชาติ แต่เวลาเราเบิกบานประเทศ แผ่นดินไปพัฒนาสิ่งปลูกสร้าง เราก็ใช้เงินแผ่นดินแพงเทากับเขา เราเบิกเงินเพื่อค่าครองรับชั้นซึ่งเป็นปัจจัยที่มาจากการความโลภของคน

ประเทศไทยของเราไม่มีปัญหาภัยพิบัติที่ธรรมชาติสร้างมากนัก แต่เรามีปัญหาที่มนุษย์สร้างมากเหลือเกิน ปัญหาวิกฤติในบ้านเมืองเรามีร่วงจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางการเมืองหรือทางสิ่งแวดล้อมล้วนแต่เป็นปัญหาที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man Made)

เมื่อมนุษย์เป็นผู้สร้างปัญหา การแก้ปัญหาที่ต้องเริ่มที่มนุษย์ เรายังหวังว่ามนุษย์น่าจะพูดกันรู้เรื่องมากกว่าการเจรจาทั่วไป มีคำกล่าวว่า “พัฒนาชาติให้เริ่มที่ประชาชน พัฒนาคนให้เริ่มที่ใจ จะพัฒนาอะไรให้เริ่มที่ตัวเราเองก่อน” เพราะฉะนั้น เราจะแก้ปัญหาที่คนสร้างก็ด้วยการจัดการกับใจของคน เพราะต้นต่อของปัญหามาจากใจของคน ซึ่งรวมถึงปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ติดรวมก็ต้องแก้ที่ใจของคน

หันคือเราต้องเปลี่ยนวิถีให้เป็นโอกาส
เปลี่ยนพินาศให้เป็นพัฒนา
เปลี่ยนปัญหาให้เป็นบทเรียน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยหยิ่งรากลึกในโลกปัจจุบันล้วนแต่ผ่านวิกฤตในประวัติศาสตร์ การปกครองของประเทศไทยนั้นๆ การผ่านวิกฤตไปได้แต่ละครั้ง แสดงให้เห็นว่า การออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นเครื่องขี้ขาด ดังภาษาอิตาลีโบราณที่ว่า “เสียงประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ (Vox populi, vox dei)” บางช่วงบางตอนอาจจะมีความขัดแย้งกันบ้าง แต่พวกรเข้าก็แก้ปัญหาด้วยการออกคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนจนกระทั่งยติความขัดแย้งในประเทศไทยได้

ไม่ต้องดูอีนไกล ตัวอย่างใกล้บ้านเราก็คือประเทศไทยเดีย ซึ่งประธานกรรมการการเลือกตั้งของอินเดียกำลังอยู่กับพวกเรานี้ห้องประชุมนี้ อินเดียเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยจำนวนประชากร อินเดียได้ผ่านวิกฤตทางการเมืองหลายครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งประชาชนเห็นว่าผู้นำสตรีเหล็กคือนางอินทิรา คานธี ใช้อำนาจเกินเลยด้วยการประกาศภาวะฉุกเฉิน แต่พวกเขาก็ไม่โกรธรัฐบาลด้วยวิธีรุนแรง คนอินเดียเปลี่ยนผู้นำด้วยวิธีการออกเสียงเลือกตั้ง ผลปรากฏว่ารัฐบาลของนางอินทิรา คานธี ซึ่งครองอำนาจนานนับปีพ่ายแพ้การเลือกตั้ง เพราะประชาชนร่วมกันออกเสียงเลือกฝ่ายค้านมาเป็นรัฐบาล เมื่อนางอินทิรา คานธี พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เธอก็ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและกล่าวขอโทษประชาชนที่ตนเองเคยทำผิดพลาดในช่วงประกาศภาวะฉุกเฉิน และหลังจากพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไปได้ ๓ ปี นางอินทิรา คานธีก็จะทำการเลือกตั้งและกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีของอินเดียอีกครั้ง

นี่คือระบบประชาธิปไตยของอินเดียที่กำรงอยู่ต่อมานานทุกวันนี้ ประชาชนอินเดียได้ร่วมกันออกเสียงเลือกตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ ทั้งๆ ที่คนอินเดียโดยเฉลี่ยยากจนกว่าคนไทย แต่นักการเมืองก็ชี้อีกฝ่ายไปได้จากการเมือง มีคนออกเสียงเลือกตั้งเยอะมาก ที่สำคัญคือประชาชนเห็นความสำคัญของการเลือกตั้งว่าสามารถเปลี่ยนผู้นำของประเทศได้ เพราะในความรู้สึกของคนเหล่านั้น การเลือกตั้งแต่ละครั้งเป็นการกำหนดทิศทางของประเทศ คราวมีอำนาจแล้วบริหารประเทศไม่ได้ ประชาชนก็คาดหวังในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ประชาชนจึงเห็นใจประเทศไทย ถูกกล่าวหาว่าใช้การคอร์รัปชัน

ได้ก้าวในเบื้องต้นว่า วิกฤตทางการเมืองของไทยในขณะนี้เป็นความทุกข์ของสังคมโดยรวม วิกฤตนี้เหมือนกับโรคที่ต้องมียารักษาใจของคนไทยที่กำลังแบ่งสีแบ่งฝั่งแบ่งฝ่าย เราต้องการธรรมโภสตหรือยาคือธรรมะมารักษาจิตใจของคนไทยให้รักสามัคคิกันเหมือนเดิม พระพุทธเจ้าได้รับฉายาว่า สัพพะโล怙ติกิจจะโก แปลว่า แพทย์ผู้รักษาโรคให้ชาวโลกหงpong ยาที่พระพุทธเจ้าประทานให้เรามาก็คือธรรมโภสตซึ่งก็เหมือนยาที่รักษาโรคทางกาย นั่นคือต้องใช้ยาให้ถูกกับโรค ถ้าเราปวดหัวก็ต้องใช้ยาแก้ปวดหัว ถ้าปวดท้องก็ต้องใช้ยาแก้ปวดท้อง มีอะไรนั้น โรคจะไม่หายธรรมโภสตก็เช่นเดียวกัน เราต้องใช้ธรรมะรักษาให้ถูกโรค บางที่เราใช้ธรรมะผิดเหมือนใช้ยาผิดโรคอาจไม่หาย

ในการรณรงค์ให้มีการเลือกตั้งที่สุจริตเที่ยงธรรม เราก็ควรจะเผยแพร่ธรรมะอะไรดี บางคนเน้นสอนเรื่องอุเบกษาซึ่งแปลว่าเป็นกลางวางแผนโดย ผลข้างเคียงที่ตามมาก็คือประชาชนวางแผนอุเบกษา ต่อการเลือกตั้งคือพากันนอนหลับทับสิทธิเป็นทิวແກา ถ้าใครเคยไปที่วัดไฝ่องวัว จังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นเขากำไรรูปปูนปั้นเป็นประตูเทพหนึ่งที่กำลังนอนหน้าคว่าจมดินอยู่ ทางวัดตั้งชื่อเปรตชนิดนี้ว่า ประตูนอนหลับทับสิทธิ แสดงว่าตอนเป็นมนุษย์ไม่ยอมไปออกเสียงเลือกตั้ง เมื่อตายไปเข้าสู่จักรายเป็นประตูนอนหลับทับสิทธิ

พระพุทธเจ้าได้สอนธรรมโภสติไว้ ๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ เราจึงต้องพิจารณาให้ดีว่าธรรมะข้อไหนเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่สูตริตยุติธรรม การใช้ธรรมะให้ถูกฝาถูกตัวเรียกว่า รัมมานุรัมปปฏิบัติ ซึ่งแปลว่า ปฏิบัติธรรมน้อยให้คล้อยธรรมใหญ่ คือเลือกหัวข้อธรรมอย่าง มาปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่เราต้องการ นั่นคือใช้ธรรมโภสตให้ถูกกับโรค เพราะฉะนั้นเราต้องมาดูกันว่า เราจะใช้ธรรมโภสตขนาดใดส่งเสริมการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพพอที่จะเยี่ยวยารักษาภิกษุของสังคมไทย

เรื่องแรกที่ต้องเข้าใจตรงกันคือธรรมะกับระบบการปกครองประเทศ บางคนถามว่าการเลือกตั้งมีหรือไม่ในสมัยพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสบอกว่าระบบอุดมการปกครองได้ที่สุด คำว่าระบบการปกครองหมายถึงการกำหนดว่าใครเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครอง และผู้ปกครองนั้นได้อำนาจมาอย่างไร ถ้าบุคคลคนเดียวได้อำนาจมาโดยการสืบทอดติดวงศ์ เราก็เรียกว่า ระบบราชบัชปไตย ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในสมัยของพระพุทธเจ้า ด้วยย่างของแควันที่ใช้ระบบการราชบัชปไตยในสมัยนั้นคือแควันมคธและแควันโกศล

คำว่า แคว้นในอินเดียสมัยโบราณก็คือนครรัฐ (City State) มีฐานะเป็นรัฐอิสระปกครองตนเอง เช่น เอธิเรนส์ สปาร์ตากองกรีกในยุคเดียวกัน อินเดียในสมัยพระพุทธเจ้ามีแคว้นหรือนครรัฐอย่างนี้อยู่ ๑๖ แคว้น เมื่อว่าโดยภาพรวม แคว้นเหล่านั้นใช้ระบบการปกครองอยู่ ๒ แบบคือระบบราชอาชิปไตย (Monarchy) กับระบบคณาธิปไตย (Oligarchy) แคว้นสำคัญที่ใช้ระบบคณาธิปไตยในสมัยนั้นก็คือแคว้นราชอาชีวะและแคว้นมัลลัง

ແຄວນວ່າຈີ້ປົກຄອງໂດຍຮັບອຸນາມຄືຮຽມທີ່ອຳນາຮີປີໄຕຍ ອໍານາຈກປົກຄອງທິກເປັນຂອງ
ຄະນະບຸຄຄລທີ່ຮັມກັນເປັນສພາກການປົກຄອງເຮີຍກວ່າ ວັ້ນຈີ້ຄົມບຣິຢັກ ຜຶ້ງປະກອບດ້ວຍສມາຊີກສພາທີ່ເປັນ
ຜູ້ແທນຂອງເຈົ້າຮາງວົງທີ່ຕ່າງໆ ຈຳນວນ ۸ ວົງຄົມດ້ວຍກັນ ໃນປະຊາດຮາງວົງທີ່ເຫຼຸ່ານີ້ ວົງຄົມເຈົ້າລົງຈົວແລະ
ວົງຄົມເຈົ້າວິເທະະມືອທີ່ພລທີ່ສດ

อย่างไรก็ตาม แม้แคว้นวัชชีจะปกครองโดยราชสภा แต่ก็ไม่ใช่ประชาธิปไตยที่มีผู้แทนราชภูมิ หรือ Representative democracy เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกราชสภาวัชชี การออกเสียงเลือกตั้งในแคว้นวัชชีส่วนสิทธิ์ไว้สำหรับคนในวรรณะกษัตริย์เท่านั้น นั่นคือเจ้าราชวงศ์เลือกกันเอง เราจึงเรียกการปกครองระบบอนุวัติคณาธิปไตย เพราะปกครองโดยคณะบุคคลจากชนชั้นเดียวคือวรรณะกษัตริย์

ในสมัยพระพุทธเจ้ามีการปักครองอยู่ ๒ ระบบอนึ่งเป็นหลัก คือ ระบบบทมีสภากับระบบบทที่ไม่มีสภा ระบบบทมีสภាបนคณารชีปไตย ส่วนระบบที่ไม่มีสภាបนราชาธิปไตย พระพุทธเจ้ามีชาติกำเนิดอยู่ที่แคว้นสักกะซึ่งปักครองโดยสภा เมื่อพระพุทธศาสนามีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจนเป็นปึกแผ่นมั่นคง พระพุทธเจ้าทรงเบริ่ยบพระองค์เองเหมือนธรรมราช มีพุทธบริษัท ๔ เป็นเหมือนประชาชนภายใต้การปักครอง ทรงมอบอำนาจในการปักครองให้กับสภานักราชหรือคณะสงฆ์ซึ่งทำหน้าที่เหมือนสภากของแคว้นสักกะโดยมีพระสารีบุตรเป็นธรรมเสนาบดี

พระพุทธเจ้าไม่ทรงบอกว่าการปักครองระบบอยู่ไหนดีกว่ากัน เมื่อว่าตามหลักพระพุทธศาสนา การปักครองไม่ว่าจะเป็นระบบใด คือ ราชาริบป์ไตย คณาธิบป์ไตยหรือประชาชนริบป์ไตยก็ใช้ได้ทั้งนั้น ขอเพียงให้ยึดรูปเป็นหลักในการปักครองคือเป็นธรรมริบป์ไตย

คำว่า ธรรมชาติปั่นไวย์ ไม่ใช่ระบบการปกครอง แต่หมายถึงการใช้ธรรมเป็นองค์ประกอบหลักในการปกครองทุกระบบทั้งหมด นั่นคือ ทั้งราชชาติปั่นไวย์ ศาสนาปั่นไวย์และประชาชีปั่นไวย์ต้องถือธรรมเป็นใหญ่ คือเป็นธรรมชาติปั่นไวย์

ในจักรวัตติสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนพระราชาในระบบราชบัปโถiyให้ “สักการะธรรม เคารพธรรม นับถือธรรม บูชาธรรม ยำเกรงธรรม มีธรรมเป็นธงชัย มีธรรมเป็นยอด มีธรรมเป็นใหญ่ จงจัดการรักษาป้องกันและคุ้มครองอันเป็นธรรม”

คำว่า “มีธรรมเป็นใหญ่” แปลมาจากคำว่าธรรมชาติปั้นโดยผู้ปกครองไม่ว่าจะได้อำนาจมาโดยวิธีใดต้องไม่เป็นอัตตาธิปั้นโดยคือเอกสารความพ่อใจของตัวเองเป็นใหญ่ ธรรมชาติปั้นคือการยึดเอกสารความถูกต้อง กฎหมายบ้านเมืองและประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงประกาศเป็นพระปรมบรมราชโองการในการที่ทรงขึ้นครองราชย์ว่า “เราจะครอง

แผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั่นคือหลักธรรมริปไตยของพระเจ้าจักรพรรดิ

ในสารนททสูตร พระพุทธเจ้าทรงสอนธรรมสำหรับระบบการปกครองที่มีสภาพัฒนาที่เป็นคณาธิปไตยและประชาธิปไตย เรียกว่าออบรมนิยธรรม ๗ ประการ เป็นธรรมสำหรับสมาชิกสภากลาง แก้วนวัชชีถือปฏิบัติ ข้อธรรมเหล่านี้หมายความว่า สำหรับคนใดหรือสภาน้ำใจร่วมกันในการบริหารและการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นคณะรัฐมนตรี คณะผู้พิพากษา ตลาดการค้า หรือสมาชิกรัฐสภาในสมัยปัจจุบัน

อปิริหาพิธธรรม แปลว่า ธรรมที่สร้างความเจริญไม่มีความเสื่อม ๗ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนื่องนิตร์ หมายถึงนัดประชุมกันบ่อยๆ เช่น ประชุมวันละ ๓ ครั้งก็ได้
  ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำหมายถึงว่า เมื่อได้ยินสัญญาณเรียกประชุม ต้องหยุดทำการส่วนตัวแล้วเข้าประชุมพร้อมกัน และอยู่ในที่ประชุมตลอด ไม่มีการโดยประชุม นอกจากนี้ เมื่อมีกิจการอันใดเกิดขึ้นในหมู่สมาชิกก็ไปช่วยกันทำอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา
  ๓. “ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้” (เช่นเก็บภาษีสินค้าที่ไม่เคยเสียภาษี) “ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้” (เช่นเลิกเก็บภาษีที่เคยเรียกเก็บ) ถือปฏิบัติตามวัชชีธรรมตามที่วางไว้เดิม คือ อนุรักษ์ชนบทธรรมเนียมประเพณีที่เคยถือปฏิบัติตาม
  ๔. ท่านเหล่าไดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคราะพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่า เป็นสิ่งอันควรรับฟัง
  ๕. บรรดาภุลสตรีกุลกุมาเรหิ้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุດคร่าขึ้นใจ
  ๖. เคราะพสักการะบูชาเจดีย์ของวัชชีหิ้งหลาย เช่นการทำพลีกรรมบางสรวงเทวดาประจำเมือง
  ๗. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์หิ้งหลาย ซึ่งในที่นี้หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป เมื่อทำเช่นนั้น ประชาชนก็จะทำตามและอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม

เกี่ยวกับองค์ประกอบของสภานั้น พระพุทธเจ้ากำหนดไว้ว่าสมาชิกสภานั้นต้องเป็นคนดีมีศีลธรรมดังพุทธพจน์ที่ว่า “เนسا สะภา ยัตตะ นะ สันติ สันโต ที่ได้ไม่มีคิดดี ที่หันไม่ใช่สภा” ในการปกครองโดยระบบสภานา ประชาชนต้องเลือกคนดีเข้าสภามาตามพุทธภाषิณี้ ทั้งสภาระดับชาติและสภากลางถ้าจะต้องไม่มีที่สำหรับคนไม่ดี ข้อนี้สอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อยจึงมีใช้การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อย่างไรก็ต้องมีคนดีอยู่ในบ้านเมือง”

ที่การส่งเสริมคุณดีให้ได้ปักครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนรุนแรงได้”

การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคนดีให้ไปอยู่ในสภา เพื่อทำให้สภานั้นจะเป็นสภากองคนดี การเลือกตั้งจึงเป็นธรรมดีอย่างหน้าที่ของพลเมืองในการเลือกคนดีเข้าสภาราชบัตรตามหลักพุทธศาสนา ที่ว่า “นิคคัณเห นิคคะหาระหัง ข่มคนที่ควรข่ม ปัคคัณเห ปัคคะหาระหัง ยกย่องคนที่ควรยกย่อง”

เมื่อการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของพลเมือง เราต้องปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริต ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ธรรมัญจะเร สุจริตตั้ง ควรประพฤติธรรมคือหน้าที่ให้สุจริต” เราสามารถทำหน้าที่ในการเลือกตั้งให้สุจริตยติธรรมตามขั้นตอนดังนี้

๑. ไม่บ่งพร่องต่อหน้าที่ หมายถึง ทำหน้าที่ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เช่น ไม่มีการทำบัตรเสียง
  ๒. ไม่ละทิ้งต่อหน้าที่ หมายถึง การไม่นอนหลับทับสิทธิด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง
  ๓. ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง การไม่ยอมให้มีการขายสิทธิซื้อเสียง ไม่ร่วมกันโงงเลือกตั้ง

ไม่ว่าในกรณีใดๆ

ชาวพุทธต้องประพฤติธรรมคือหน้าที่ในการเลือกตั้งให้สูจิริตเพื่อส่งคนดีเข้าสภาและเพื่อป้องกันมิให้มีคนไม่ดีเข้าสภาร่วมกับการซื้อสิทธิข้ายเสียง มีคำถามว่า ถ้ามีคนไม่ดีพยายามมาซื้อเสียงของเรารังสรรคเงินของเขารับคำว่าจะเลือกเข้าไว้แล้วด้วยความกลัวอิทธิพลมีดีกามว่า ในการนี้ เรายังต้องรักษาสัจจะหรือไม่

ขอตอบว่า เกณฑ์ในการรักษาสัจจะมีปรากฏอยู่ในพุทธภาษิตที่ว่า “สัจเจ อัตเต จรรยาเม อะห สันโต ปัตติภูมิตา คันดี ธรรมอยู่ในสัจจะที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม”

ตามพุทธภาษิตนี้ เกณฑ์ในการรักษาสัจจะมี ๒ ประการ คือความเป็นประโยชน์และความเป็นธรรม ขอพิจารณาเกณฑ์แรกคือความเป็นประโยชน์ก่อน

บางคนสงสัยว่าคนดีต้องพูดความจริงตลอดเวลาหรือไม่ มีพุทธภาษิตว่า “สัจจัง เว อะมะตา
วาจา วาจาจริงเป็นสิ่งไม่ตาย” แต่คนพูดความจริงอาจตายได้ ดังนั้น พระพุทธเจ้าจึงแนะนำว่า
การพูดความจริงต้องดูกาลเทศะ นั่นคือ เมื่อใดเราเห็นว่าพูดความจริงแล้วเป็นประโยชน์ เมื่อนั้น
เรามีพูดความจริง แต่เมื่อใดเราเห็นว่า ถ้าเราพูดความจริงแล้วมีผลเสียคือไม่มีประโยชน์ เช่น
ทำให้คนทะเลกัน เมื่อนั้นเราไม่จำเป็นต้องพูดความจริง นั่นคือเราทิ้งเฉียบไปก็ได้ ดังกรณีที่คุณไข่
จิตอ่อนสามแพทย์หรือพยาบาลว่าตนเองป่วยเป็นโรคอะไร แพทย์หรือพยาบาลก็ไม่ควรรีบบอก
ความจริง ว่าเขาป่วยเป็นโรคอะไรเร็วระยะสุดท้าย เพราะการรับรู้ความจริงในขณะที่คนไข้ยังทำใจ

ไม่ได้นั้น เขาก็ออกเสียงกำลังใจจนอาการป่วยทรุดหนักไปก็ได เมื่อพูดความจริงแล้วไม่มีประโยชน์อย่างนี้ แรกไม่จำเป็นต้องพูดความจริงแต่อย่างใด ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ว่าจ้าได แม้จริงแท้แต่ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่น เราตذاคติไม่พูดว่าจนหัน” ข้อนี้แสดงให้เห็นว่า เราไม่จำเป็นต้องรักษาสักจะที่ไม่เป็นประโยชน์

ยังมีสัจจะอิกประเกทหนึ่งที่ไม่ควรรักษา นั่นคือสัจจะที่ไม่เป็นธรรม เช่น ใจสมัยโบราณ มาติดป้ายประกาศไว้หน้าบ้านว่าจะเข้าปล้นบ้านนี้ในเวลาเที่ยงคืนตรง ในการนี้ เนื่องจากการปล้น ไม่ถูกต้องชอบธรรม ใจจึงไม่จำเป็นที่จะต้องรักษาสัจจะ คือเมื่อถึงเวลาเที่ยงคืนแล้ว ไม่มาปล้น จะดีกว่า ดังนั้น สัจจะที่ไม่เป็นธรรมอย่างนี้ เราไม่จำเป็นต้องรักษา

การซื้อสิทธิขายเสียงถือว่าไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการโง่เลือกตั้งและยังทำลายระบบการคัดเลือกคนดีเข้าสภา ซึ่งเท่ากับส่งเสริมคนไม่ดีเข้าสภารเพื่อให้ไปโงบ้านโงเมือง การซื้อสิทธิขายเสียงจึงไม่เป็นประโยชน์และไม่เป็นธรรม ในกรณีเช่นนี้ ทั้งที่เราได้ตกลงรับคำไปแล้วว่าจะออกเสียงเลือกตั้งให้กับคนที่เรารับเงินเขามาล่วงหน้า เรายังไม่จำเป็นต้องรักษาสัจจะ เพราะการซื้อสิทธิขายเสียงไม่เป็นประโยชน์และไม่เป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งเพื่อคัดเลือกคนดีเข้าสภาก็เหมือนการสอบเข้ามหาวิทยาลัย คนที่คิดโงนข้อสอบก็ต้องมีบังเป็นธรรมชาติ จึงเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการคุณสอบต้องกำกับดูแลให้การสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ในทำนองเดียวกัน หน้าที่หลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งก็เหมือนคณะกรรมการคุณสอบ นั่นคือต้องควบคุมและดำเนินการจัดการการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการนี้ คณะกรรมการการการเลือกตั้งจึงมีด้าบอาญาธิคิที่จะสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

เมื่อกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่พดุงความสุจริตเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งอย่างนี้ กรรมการการเลือกตั้งเองก็ต้องเป็นผู้ที่ยังธรรมด้วย ดังพุทธภาษิตที่ว่า “อะสาหะเสนะ ธัมเมนะ สะเมนะ นะยะติ ปะเร” เป็นต้น แปลความว่า “ผู้มีปัญญาที่ตัดสินผู้อื่นโดยรอบครอบโดยเที่ยงธรรม สม่ำเสมอรักษาความเป็นธรรม ผู้ใดได้สมญาว่า ผู้เที่ยงธรรม (ธัมมภาระ)”

กรรมการการเลือกตั้งผู้ที่ยังธรรมย่อมตัดสินผู้อื่นโดยไม่จำเอียงไปตามอำนาจขององค์ติทั้ง ๔ คือ จันทاكติ (จำเอียงเพราะชอบ) โถสาคติ (จำเอียงเพราะชั้ง) โมหาคติ (จำเอียงเพราะหลง) และ ภยาคติ (จำเครียงเพราะกลัว)

ถ้าเราลำเอียง เพราะชอบหรือชัง เราก็มักตัดสินผู้อื่นตามอำเภอใจเรา ไม่ดูน้ำหนักของหลักฐานประกอบ เรากลายเป็นพวกรอัตตาธิปไตยคือถือความรู้สึกชอบและชังส่วนตัวเป็นใหญ่ พวกรอัตตาธิปไตยมักถือว่า ความถูกต้องเที่ยงธรรมคือต้องถูกใจข้าพเจ้า

ถ้าเราล้ำเอียง เพราะหลงและกลัว เราก็มักตัดสินผู้อื่นไปตามแรงกดดันของผู้มีอำนาจ ไม่ว่าผู้มีอำนาจนั้นจะเป็นปัจเจกชนหรือคนหมู่มากที่เรียกว่ามีอภิคุณ ถ้าตัดสินกันแบบนี้ เราก็เป็นพวกโลกาธิปไตย คือโอลเลไปตามแรงกดดันของชาวโลก พวกโลกาธิปไตยมักถือว่า ความถูกต้องเที่ยงธรรมคือต้องถูกใจผู้มีอำนาจ

ถ้าเราไม่จำเอียงเพราะอคติทั้ง ๔ เราก็ตัดสินผู้อื่นไปตามความเป็นจริงแห่งหลักฐานและประจักษ์พยาน เราเป็นพวกราชมาธิปไตย ผู้มีดความถูกต้องเที่ยงธรรมเป็นสำคัญ พวกราชมาธิปไตยมักถือว่า ความถูกต้องเที่ยงธรรมไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจผู้มีอำนาจ

ความจำเป็นของเพรษชัย เพระชัย พระหลงและพระกล้าจะส่งผลให้การควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งในบ้านเมืองเป็นไปโดยไม่สูญเสียไม่เที่ยงธรรม ผลการเลือกตั้งก็จะไม่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย วิกฤตอันเกิดจากการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสีก็จะไม่มีวันยุติพระมีเสียงคำนว่าเสียงประชาชนไม่ใช่เสียงสรรค์พระมีการโกรกเลือกตั้ง วิกฤตทางการเมืองอาจจะพาบ้านเมืองตกต่ำไปสู่ความเป็นอนาคตที่ไม่ดีอย่างยาวนานได้สาวเอามีแต่การจลาจลวุ่นวายสับสนและนำไปสู่ความรุนแรงในบ้านเมือง

ประเทศไทยจะก้าวข้ามวิกฤตที่เกือบจะเป็นอนารชิปไทยในครั้งนี้ก็ด้วยการที่ทุกฝ่ายตั้งสติเห็นแก่ความเป็นประเพณีของบ้านเมือง ใช้ธรรมชาติป่าไทยในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะ คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องกำกับดูแลให้การเลือกตั้งทุกครั้งเป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม เพื่อให้ผลการเลือกตั้ง มีความศักดิ์สิทธิ์จนทุกฝ่ายยอมรับว่าเสียงประชาชนคือเสียงสาธารณะที่สามารถสั่งยุติความขัดแย้ง และนำความปรกติสุขกลับคืนสังคมไทย

ในท้ายที่สุดนี้ ขอคุณพระคริสตันตรัย และกุศลความดีที่บำเพ็ญร่วมกันในการทำประโยชน์แก่บ้านเมืองจงมารวมกันเป็นตระบะและเดชะ เป็นผละปัจจัยอำนวยอวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญยิ่งขึ้นไปในการปฏิบัติหน้าที่ให้สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ พระศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักของเรา โดยปราศจากทุกข์โศกโรคภัยอุปทัณฑ์รายหั้งป่วง ประรรถนาสิ่งหนึ่งประการใดที่ชอบประกอบด้วยธรรม ก็ขอให้ความประรรถนาหันๆ จงพลันสำเร็จ จงพลันสำเร็จ จงพลันสำเร็จ สมมโนรถมุ่งมาดประรรถนาทกประการ ตลอดกาลนาน เทอญ

10